

רשת
שיעורים
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת תזריע מצורע ל ניסן תשס"ט ♦ דף היומי בכלי: בבא קמא קיז ירושלמי: בבא קמא לג

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת וגו' והובא אל אהרן הכהן..

במדרש רבה: אמר רבי לוי בשם רב חמא ברבי חנינא, צער גדול היה לו למשה בדבר הזה, כך הוא כבודו של אהרן אחי להיות רואה את הנגעים? אמר לו הקדוש ברוך הוא: ולא נהנה ממנו כ"ד מתנות כהונה? במתלא אמרי, דאכיל בהדי קולא ילקי בהדי קילא.

המדרש שקשר את מה שנצטוו אהרן להיות הרואה את הנגעים, במה שהוא מקבל מישראל עשרים וארבע מתנות כהונה, יש לפרשו על פי מה שאמר המדרש: אמר רבי שמעון בן לקיש, כתיב 'איש את קדשיו לו יהיו' (במדבר ה), מה כתיב בתריה, 'איש כי תשטה אשתו', וכי מה ענין זה לזה? אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי תן מתנתך לכהן, ולא עשית כן, חייך שאני מצריכך שתביא אשתך אל הכהן שנאמר 'והביא האיש את אשתו אל הכהן'.

מתוך שאנו רואים שהמעבב מתנות כהונה מלינתן לכהן, נענש מדה כנגד מדה שלוקה בדבר שבעל כרחו עליו ללכת אל הכהן, יש לנו ללמוד שגם הנגעים באים כעונש על עכוב מתנות כהונה, שהרי גם בהם ישנה אותה מדה כנגד מדה, שעל שמנע את עצמו מלהביא לכהן המגיע לו, נאלץ הוא עכשיו לבא אל הכהן בשל צרה שנתרגשה ובאה עליו.

בזאת נוכל לפרש את תשובת הקדוש ברוך הוא לצערו של משה רבנו, כי כאשר נטרעם מדוע צריך אהרן לראות את הנגעים, השיבו הקדוש ברוך הוא, כיון שאהרן אוכל עשרים וארבע מתנות כהונה, וכאשר הם מסרבים לתתם לו הם לוקים בנגעים, אם בשבילו הם לוקים בנגעים, לכן עליו החיוב מוטל לראות את הנגעים ולרפאות אותם, על ידי שינהג בהם כתורה האמורה בהם.

דוד המלך אמר בתהילים (לח יב): 'אהבי ורעי מנגד נגעי יעמדו וקרבי מרחק עמדו'. ולהלן (מא י) אמר: 'גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב'. ונראה לפרש את כוונת הכתובים הללו, כי 'איש שלומי' הוא הכהן, כמו שמצינו שאמר הקדוש ברוך הוא לפינחס בעת שנתכהן 'הנני נותן לו את בריתי שלום', ובאהרן אמרו חז"ל שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ונאמר בו 'בריתי היתה אתנו החיים והשלום', הרי שהכהן מתואר בתור איש שלום, כי הכהנים מצויינים במדת השלום.

זו היא כוונת הכתובים, 'אהבי ורעי מנגד נגעי יעמדו', זאת לא אכפת לי כל כך, כי יש להם תשובה שאין זה כבודם להיות רואים את הנגעים, אבל 'גם איש שלומי אשר בטחתי בו' היינו הכהן שהוא איש שלום 'אוכל לחמי', שאוכל הוא ממני עשרים וארבע מתנות כהונה, גם הוא 'הגדיל עלי עקב', שאינו רוצה לראות את נגעי זאת לא אוכל שאת, כי הוא עון גדול מאוד.

ע"פ אמרי שפר

נושאי הדף בעלון

ראיית פני רבו בעת שלומד
ממנו.....בבא קמא קיז

מלוה שטוען שהלוה פרע חובו
בכסף מזויף.....בבא קמא קיח

קבלת צדקה מאשה.....בבא קמא קיט
מחלוקת בין שדכנים מי הציע
את השידוך.....בבא מציעא ב

זכות המוכר למכור חפץ
לאחד.....בבא מציעא ב

ידיעת טעמי המצוות ולקיימם
אף בלא ידיעת הטעם.....בבא מציעא ג

טוען שבני ביתו גנבו את הפקדון
שהופקד אצלו.....בבא מציעא ד

כהן קנה עלייה ואינו רוצה
לשלם.....בבא מציעא ה

קטן ששכח להתפלל או שכח
יעלה ויבוא.....בבא מציעא ה

כפתור ופרח.....עמוד 5

צבא קמא היז

ראיית פני רבו בעת שלומד ממנו

כתב המהרש"א (ח"א ד"ה א"ל) על דברי הגמרא בסוגיין, שר"י ביקש לדלות עיניו כדי לראות את רב כהנא, אין לפרש שלכן אמר לדלות עיניו משום שרצה לענשו בראיה על שהקשה עליו קושיות כ"כ, וכמו שאמרינן (מו"ק יז:) כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או עוני או מיתה, הרי שעי" העינים מענישים החכמים, שהרי משמע בגמ' שלא ענשו אלא משום שחשב שמחייך עליו כשראה אותו, ואפשר לומר שרצה לראותו משום שהאדם מבין יותר, מחבירו ומרבו כשרואה אות פניו ורצה לראותו בכדי להבינו יותר, כדכתיב וראית את מוריך וגו'.

בענין ראיית פני רבו כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ג ס"י תעב), עוד אמרו בספרי החכמה, כי בהיות האדם מתכוין אל רבו ונותן אליו את ליבו, תתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מהשפע אשר עליו, ויהיה לו נפש יתירה, וזה נקרא אצלם סוד העיבור בחיי שניהם, וזהו שנאמר (ישעיה ל"ב) 'והיו עיניך ראות את מוריך' וזהו (במדבר י"א) 'והתיצבו שם עימך ואצלתי מן הרוח', וכן אמר רבינו הקדוש, שאם היה רואה פני הרב היה מגיע למדרגה העליונה, וכ"ש אם הרב מתכוין גם הוא, וקרא זה אל זה להשפיע וזה לקבל.

בחסד לאברהם (אזולאי, מעין שני נהר לג) כתב, וכאשר יצייר האדם בדעתו צורה קדושה הנה אותו הצורה הקדושה היא שידמה בדעתו ישלים שכלו, וזה שאמר ר' אבא בפרשת משפטים שהיתה צורת ר' שמעון מצטיירת לפניו, והיה משיג עי"ו השגות גדולות, וזה טעם 'והיו עיניך ראות את מוריך' וכו', ולא זו בלבד אלא שגם היות צורת אדם נכבד מצויירת בשכלו, הוא ישיג מעלה גדולה ונפלאה, וזה הטעם שאמרו רבותינו ז"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל. עיי"ש מה שהאריך בזה.

בשו"ת משנה הלכות (ח"ז ס"י קנד) נשאל בדבר ילדים שיש להם קשיים בסדר הלימוד, אם יש איזה התנגדות או פקפוק להנהיג דרך לימוד באופן שמזמינים מכונה עם טעיפס עם סדר הלימוד הצריך להם, והמלמד בא לכיתה ומפעיל את הטייפ, והילדים מאזינים ומקשיבים לקולו ולומדים עצמם מזה, וגם מראים להם צורות אחרות שונות, ועי"ז לומדים עי"ו ראות העין וכיוצ"ב.

בתשובתו הביא דברי הגמ' בערובין (יג:) אמר רבי, הא דמחדדנא מחבראי, דחזיתה לר"מ מאחוריה, ואילו חזותיה מקמיה הוה מחדדנא טפי, דכתיב 'והיו עיניך ראות את מוריך', ופירש"י כשלמדתי תורה ישבתי בשורה שלאחוריו, והר"ח פירש, שהייתי קטן ולא הגעתי לישב בשורה שלפניו וכו', ואילו הייתי זוכה לישב לפניו הייתי עדיף יותר. וכתב המהרש"א (שם ח"א ד"ה הוה) שבהסברת פנים הוא מתחדד יותר, שיש להבין בקריצות עינים וברמיזות שפתים, והיינו ראות את מוריך שמראה לו פנים יותר.

וכן פסקו הרמב"ם (ת"ת פ"ד ה"ב) והשו"ע (יו"ד ס"י רמט ס"ט) בסדר הישיבה של תלמידים לפני רבם, שצריכים לישב באופן שכולם יראו את הרב, לפי זה כתב, למדנו שללמוד תורה הוא ענין דוקא לראות את פני הרב הלומד, ולישב לפניו ולא לאחוריו אפילו שהוא שומע מה שהוא אומר, אבל ההסתכלות ברבו בשעת לימודו ממשוך עליו אור רבו, וגם מבין בקריצות עינים וברמיזות שפתים שמראה לו פנים, כדעת המהרש"א ז"ל, וזה א"א רק עי"ו ראיית הרב שלמדו ושילמדנו.

ופשוט שהשומע מן הדומם מדבר אין בו שני דברים הללו, ואינו אלא ככל פלאטא שדובר וכיוצא בזה, שאין בזה לא טעם ולא ריח, וכ"ש שאין בזה הטעם של 'והיו עיניך ראות את מוריך'. ועיי"ש שהאריך עוד בזה הרבה שאין לשנות ולנהוג כן.

צבא קמא היח

מלוה שטוען שהלוה פרע חובו בכסף מזויף

בט"ז (ח"מ ס"י עה בסוף הסימן) כתב, שאדם שפרע חוב לחבירו, ואחרי הפרעון בא המלוה עם מטבע מזויפת ואמר שהוא ממעות הפרעון שקיבל ממנו, והלוה אומר שהוא כבר פרע את חובו ואינו יודע אם מטבע זו היתה בתוך דמי הפרעון, נחלקו בזה הדיינים אם נחשב כדין איני יודע אם פרעתך שחייב הלוה לשלם, שהרי כאן מודה שהיה חייב לו, ונתעורר אצלנו ספק אם שילם לו, שהרי אם שילם במטבע מזויף אי"ז נחשב לפרעון, או שהוא כמו איני יודע אם אני חייב לך, שבזה פטור הלוה מלשלם שהרי אינו מודה שהיה כאן חוב כלל.

וכתב הט"ז שפטור מלשלם, משום שהטעם שאיני יודע אם אני חייב לך שפטור, הוא מפני שמעמידים הדבר על החזקה שהיה עד עכשיו קודם שנולד הספק, ועד עכשיו הרי לא היה חייב לו מאומה, ורק באיני יודע אם פרעתך חייב, מפני שהרי קודם שנולד הספק אם פרעו היה חייב ולכן נשאר הדבר בחיובו, וכאן במטבע מזויפת, הרי פרעו ורוב מטבעות טובות הם ואינם מזויפות, וא"כ יש כאן חזקה שתשלומיו פרעון טוב הוא ולכן מעמידים על החזקה שפרעו, ותביעתו תביעה חדשה היא ודינו כאיני יודע אם אני חייב לך שפטור.

אך בפתחי תשובה (שם ס"ק כד) הביא שהש"ך (ח"מ ס"י רלב ס"ק טו) הביא תשו' רשד"ם (ס"י פ) ועוד אחרונים שחולקים על זה, והביא לבאר סברתם בשם הפנים מאירות (ח"א ס"י ס), שמכיון שהיו אצלו המעות בתורת הלואה, הרי אף אם כל המעות היו טובים הוא מודה שהיה חייב לו מתחילה, והרי נפקע חיובו רק אם כל המעות בודאי טובים ואינם מזויפים, וא"כ כל עוד שאינו יודע בבירור שמעותיו היו טובים כגון כאן שאומר הלוה שאינו יודע, הרי זה כאומר איני יודע אם פרעתך וחייב לשלם לו.

עוד הביא בשם התומים (ס"ק כב) שכתב לחלק בדבר, שאם הלוה נתן למלוה מעות ולא עיין מקודם במה שנתן לו, ובא המלוה ואומר שנתן לו כסף מזויף צריך להחזיר לו, מפני שהיה צריך הלוה לבדוק מקודם אם הוא מזויף, וכיון שלא בדק הרי זה כאיני יודע אם פרעתך, שהרי אינו בטוח שפרעו, אבל אם בדק הלוה המעות לפני שנתן לו, ועכשיו טוען המלוה שלא שם לב כשקיבלם שהמעות מזויפים, כאשר הדרך לפעמים שאין רואים מיד שהוא מזויף, אז יכול הלוה לומר שלא היה צריך לידע בשעת נתינה שהוא מזויף, והוא קים לו שהדין כהראשונים הסוברים שכשלא היה צריך לידע אף באיני יודע אם פרעתך פטור.

ובספר נתיבות השלום (ארחות משפט נתיב יז אות יד) כתב שדעת רוב האחרונים כדעת הט"ז, ובספר חוקי משפט (חתן המג"א אות א) הביא שדיינים בזמנו הורו כהט"ז, ובערוך השולחן (שם בסוף הסימן) כתב שגדולי האחרונים נחלקו בסברא זו, והדעת שלו נוטה יותר לדעת הט"ז, ומסיק למעשה לעשות פשרה.

בבירור הלכה (ח"מ ח"א ס"י עה) האריך בזה, והביא שדעת הרי"ף בתשובה שאם המלוה אומר שברי לו שהמטבע היתה מזויפת, והלוה אומר שאינו יודע, הרי זה כאינו יודע אם פרעתי לך וחייב להחליף לו למטבע אחרת, וכן הביא שדעת הרבה אחרונים, עיי"ש.

צבא קמח קיט

קבלת צדקה מאשה

הרמב"ם (מתנות עניים פ"ז הי"ב) **והשו"ע** (יו"ד סי' רמח ס"ד) פסקו, גבאי צדקה, אין מקבלין מהנשים ומהעבדים ומהתינוקות אלא דבר מועט, אבל לא דבר גדול שחזקת דבר המרובה שהוא גזול או גנוב משל אחרים. **ובשו"ע** (שם) הוסיף וכתב, כמה הוא דבר מועט הכל לפי עושר הבעלים ועניותם. וזה רק בסתם, אבל אם הבעל מוחה אפילו כל שהוא אסור לקבל מהם.

לפי זה כתב **בתשובות והנהגות** (ח"א סי' תקסד) שאשה שבעלה קמצן ונתנה דבר מועט לצדקה, אך ביקשה מהגבאי שלא יספר זאת לבעלה אסור לגבאי ליטול ממנה, כיון שמוכח מדבריה שבעלה מקפיד על כך. אמנם בסתמא מותר לקחת דבר קטן, ואם היא עובדת ומשתכרת בעצמה יש להתיר גם כשנותנת דבר גדול יותר.

ובמהרש"ם (ח"א סי' מה) הביא ע"פ **המהרי"ק** (שרש נו) שאם כותבים בתנאים שעושים בשעת השידוך, וישלטו בנכסיהון שיהו בשוה, יש רשות להנשים ליתן צדקה, ואין זה רק לשון השטר וכדרך ברכה שישלטו בשוה, אלא התנאי הוא לקיים מה שכתוב בתורה, דהיינו שיהיו הנכסים עומדים בחזקת שניהם, למען שגם היא תזון ותפרנס מהם, שודאי תנאו קיים, וכתב שאפשר שבזמן הש"ס והשו"ע לא נהגו לכתוב כן, ורק בזה"ז התחילו לכתוב כן. וע"ע **בשו"ת חלקת יעקב** (יו"ד סי' קמ) על קיבוץ מעות בכינוס של נשים.

והנה **בפ"ת** (יו"ד סי' רמח סק"ג) כתב בשם **הנו"ב** (מהדו"ק יו"ד סי' עב) שכתב, שאם אמרה שנתנה בשליחות בעלה וברשותו נאמנת, וכ"כ בתשובת **בשמים ראש** (סי' קסו).

עוד הביא **הפ"ת** (שם) בשם **הנו"ב** (מהדו"ת יו"ד סי' קנח) שנשאל, אשה שיודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן לפי ערכו, והיא נושאת ונותנת תוך הבית ומחלקת צדקה לפי עושרו ויודעת שבעלה מקפיד, אם מותר לקבל ממנה, והשיב שגזל גמור הוא וחלילה לקבל ממנה, ואף שב"ד כופין הצדקה, מ"מ מי שם האשה לשופטת, ואשה פסולה לדון, וגם לב"ד אין רשות ליקח ממנה בלי ידיעתו.

והוסיף **הנו"ב** שגם להתיר לה בימי עיבורה ליתן חלוקה לעניים להתפלל עבורה, ולעשות לה פדיון ג"כ אינו נכון, שאין זה בכלל רפואה, רק אם היו כל בני משפחתה נוהגים כך אפשר לומר שמחוייב גם הבעל לעשות לה כן, וכופין אותו על כך, אבל לא שהיא תעשה זאת בלי ידיעתו בגניבה.

אולם **בב"ש** (אבהע"ז סי' צא ס"ק יג) הביא בשם **הר"ם מינץ** (סי' ז) שאשה הנושאת ונותנת בבית, אם נדרה צדקה צריך הבעל לשלם בעבורה, אף על גב שיכול למחות לה להבא, מ"מ צריך לשלם מה שנדרה כבר, ו**בפ"ת** (סק"א) כתב, כנראה שהנו"ב הנ"ל לא שם לבו לדברי הב"ש אלו. והוסיף שהרי **הרמ"א** (ח"ו"מ סי' סב) כתב שסתם אשה נו"נ תוך הבית.

וביד אברהם (יו"ד שם) הביא בשם **היש"ש**, שהיום מותר לקבל מאשה נתינה מרובה, כיון שנשים שלנו נו"נ ועוסקות גם בנכסיו. אך **המהרש"ם** (ח"א סי' לב, מה) כתב, שדברי הר"ם מינץ שאשה שנדרה מחויב בעלה לשלם אמורים רק בנדרה קודם נשואין ואח"כ נשאת, שכבר חל הנדר מקודם, והרי בעון נדרים בניס מתים ומחויב לבטל ממנה עון זה, אבל מה שנדרה לאחר נשואין שלא מדעת בעלה, אף בנו"נ אין הבעל חייב לשלם, וכל זה דוקא כשמיהא הבעל מיד, אבל בשתק ולא מיחה לאלתר מעשיה קיימים.

צבא מליעא צ

מחלוקת בין שדכנים מי הציע את השידוך

בפוסקים דנו אודות מחלוקת בין שני שדכנים, שכל אחד מהם טוען שהוא הציע את השידוך ודמי הצעת השידוך מגיעים לו, ואחד השדכנים טוען שהיות שאין ספק שהוא גמר את השידוך [וגם השדכן השני מודה בזה], אם כך דינו כודאי שדכן בשידוך זה, והשני הוא ספק, ואין ספק מוציא מידי ודאי, וא"כ דמי השדכנות מגיעים לו.

בשו"ת הליכות ישראל (סי' מו) כתב לדחות ראייה זו ע"פ המבואר בסוגיין, ששנים האוחזים בטלית ואחד אומר כולה שלי והשני אומר חציה שלי, זה נוטל ג' חלקים וזה נוטל רביע. ובתוס' (ד"ה וזה אומר) הקשו, מדוע אין אומרים שזה שטוען כולה שלי דינו כודאי, מאחר שגם השני מודה שאכן חצי שלו, וזה שטוען שרק חציה שלו דינו כספק כיון שהשני אינו מסכים לטענתו זו, ותיצו שאין סברא לומר שמשום שהוא ודאי בחצי האחד, הוא ודאי גם בחצי השני.

לפי זה גם בנידון זה לא שייך לומר שמכיון שאחד השדכנים ודאי גמר את השידוך הרי הוא ודאי שדכן גם בהצעת השידוך, כיון שאינם מסכימים ומודים אלא על גמר השידוך, ועל תחילת השידוך כל אחד טוען שהוא היה המציע הראשון, וממילא לא שייך בזה הכלל שאין ספק מוציא מידי ודאי, וע"ע שם שהאריך בביאור תירוץ התוס'.

זכות המוכר למכור חפץ לאחד

בשו"ת מוצל מאש (סי' לט) כתב לדון בזכותו של אדם שיש לו בחנותו חפץ אחד, ושנים רוצים לקנות חפץ זה, האם יש לו זכות לומר לאחד מהם איני רוצה למכור לך אלא לחברך, או שמא אין דבר זה תלוי כלל ברצונו, אלא יכריעו לפי מי שביקש ראשון או לפי סדר אחר. וכתב לסברא פשוטה שיכול המוכר להחליט למי ימכור.

בשו"ת משנה הלכות (ח"ט סי' שעז) כתב להוכיח לספק זה, ממה שאמרו בסוגיין שהמשנה של שנים אוחזים בטלית מדברת באופן ששנים רצו לקנות את הטלית, ושניהם שילמו עבורה למוכר, אחד שילם על פי רצון המוכר, והשני נתן לו את התשלום בעל כרחו מאחר והוא לא רצה למכור לו את הטלית, וכיון ששניהם שילמו עבור הטלית אי אפשר להוכיח מענין התשלום של מי הטלית.

ובלשון רש"י, ותוס' (ד"ה וליחזי) מבואר, שהזכות להחליט למי למכור את החפץ תלויה בידי המוכר, שכתב רש"י שיש לומר ששניהם קנאוה ולשניהם נתרצה המוכר, ועוד כתב (ד"ה וליחזי) נשאל את המוכר ממי קיבל דמיה, שהרי נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי, הרי שההחלטה היא בידי, ורק במשנה אינו נאמן משום ששניהם כבר נתנו דמים.

עוד כתב ה'משנה הלכות' לפשוט נידון זה ממסכת קדושין (עג): שמבואר שהחלטה תלויה בדעת המוכר לומר לזה אני רוצה למכור ולזה איני רוצה, עיי"ש.

ידיעת טעמי המצוות ולקיימם אף בלא ידיעת הטעם

במשנה ובברייתא מצאנו שדרשו חכמים טעם למצוות שלא נתפרשו טעמיהן בתורה, או שדרשו את הטעם שנתפרש בהן, כדי לחלק בדיני המצוה או להוסיף בהם. או בתורת דרש בלבד, וכן אמרו שר' שמעון דורש בכל מקום טעמא דקרא, ושלדעת ר' יהודה אין דורשים טעמא דקרא.

ובסוגיין ביארו, מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע, ובראשונים מבואר שהקושיא אינה לבאר את טעם ההלכה שמודה במקצת נשבע, ולפי זה יהיה איזה חילוק בדין, אלא לבאר מדוע אין המודה במקצת נאמן במיגו שהיה יכול לכפור הכל.

לפי זה ביאר המרדכי (ב"ק פ"ט ס"י קלח) שאף שהלכה כדעת רבנן של ר' שמעון שאין דורשים טעמא דקרא, ואין למדים לחלק בדין לפי טעם הדין, מ"מ בדין חיוב שבועה במודה במקצת כיון שחיוב השבועה הוא דבר תמוה, שהרי לכאורה היה לנו להאמינו במיגו, גם רבנן מודים שדורשים טעמא דקרא.

באופן נוסף מצאנו שלכל הדעות דורשים טעמא דקרא, כשמדובר בטעם שלא נאמר אלא דרך אגדה, ולכן מצינו אף בשם ר' יהודה טעמים למצוות, וכתבו אחרונים שלא אמרו שר' יהודה אינו דורש טעמא דקרא אלא כשיש חילוק בדין על פי טעם לאיסור או להיתר, מה שאין כן בטעם שאינו אלא לענין אגדה, שכיון שאין נפקא מינה בדין, ניתנה תורה לדרוש טעמיה (עיין פני יהושע ר"ה טז.), ואף ישנה מעלה גדולה בידיעת טעמי המצוות, כמבואר בריקאנטי בהקדמת ספרו מאה שערים, שידיעת טעמי המצוות מעוררת את החשק לקיום המעשי של המצוות, ולעורר לב האדם לעשותם, כי כשימצא אדם המצוה ומוטעמת לחכו יחפוץ בלב לעשותה, והוא סיבה ששיג השלימות האמיתית, וכן האריך הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פל"א) על ידיעת טעמי המצוות.

אמנם ודאי שאף אם אין האדם יודע טעם המצווה, או שלפי טעם המצוה סובר הוא שאין הוא חייב במצווה, מ"מ מחוייב הוא לקיימה, וכמו שאמרו בסנהדרין (כ"א:) אמר רבי יצחק, מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, והשיב שם שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם, עיי"ש. והאבן עזרא בספרו יסוד מורא (שער ח) כתב, לא יבקש טעם למה צוו אלה המצוות, כי יש מצוות רבות נפלאות ונעלמות, והנה אם לא ישמרם האדם עד שידע טעמם הנה ישאר בלא תורה, ויהיה נמשל לנער שלא ירצה לאכול לחם עד שידע איך בתחלה נחרש ונזרע, ונקצר ונזרה, והוברר ונטחן, ונופה ונילש ונאפה, והנה אם עושה כן ימות ברעב, רק הנכון שיאכל תמיד, וכאשר יגדל ישאל מעט עד שידע כל השאלות, וככה המשכיל יוכל לדעת טעמים רבים בתורה אשר הם מבוארים באר היטב, ויש שהם מבוארים לאדם אחד מאלף.

טוען שבני ביתו גנבו את הפקדון שהופקד אצלו

בשו"ת משאת בנימין (סי' נא) נשאל בדבר כשרות גט, שיצא קול על אחד העדים החתומים בו שהפקידו אצלו אמתחת, שהיה בו כיס של מעות שטרתי חובות ושאר דברים, ולא היה שום עדות על הפיקדון. לאחר זמן בא בעל הפקדון ולקח מהנפקד את אמתחתו, וכאשר פתח את אמתחתו והנה הכיס עם המעות איננו, ואז צוח בעל הפקדון ווי לחסרון כיס שלקח הנפקד, ולא הועיל לו כי הנפקד כפר ואמר לא ידעתי מאומה, ושקר אתה מדבר כי לא חסר שום דבר ממה שהפקדת בידי, עד שנתגלגל הדבר לפני פרנס החודש וצוה לתפוס את הנפקד בתפיסה, גם צוה למשרתיו השוטרים לחפש את כל בית הנפקד וכן עשו, ומצאו הכיס עם המעות תחוב בחור הכותל בבית הנפקד, והנפקד כאשר ראה שמצאו הגניבה אמר לא ידעתי מי עשה הדבר הזה, אפשר שאשתי ובני ביתי גנבו והחביאו בלי ידיעתי.

כל זה העידו המשרתים עכשיו, אחר שיצא עליו קול שגולן הוא, והנה העד החותם הזה עדיין הוא בחיים, ושלחו אחריו ושאלו אותו על ענין הקול שיצא עליו אם אמת הוא, ובתחילה היה מתרץ את עצמו שלא יהא נתפס כגנב, פעם אחד היה תולה באשתו ובאנשי ביתו, ופעם אחד היה אומר כי מלוה ישנה היה לו אצל המפקיד כנגד אותן המעות שלקח, ולבסוף הודה ואמר שאמת הוא שעשה המעשה הנ"ל ששלח יד בפקדון, אך טוען שאחר שעשה המעשה הנזכר עשה תשובה גמורה קודם שחתם על הגט, וכן טוען שהתענה כמה תעניות בינו לבין עצמו, והביא ראיה שעשה תשובה מכך שהחזיר כמה זהובים של אחרים שהיו בידו, ובאה השאלה אם להאמינו שעשה תשובה והגט כשר או לא.

בתשובתו כתב שהאשה הזאת מותרת להנשא אפילו לכתחילה, מפני שאין בכל זה כדי לפסול את העד ולהוציאו מחזקת כשרותו ואף שהוא היה כופר בפקדון, ובסוגיין אמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא, הכופר בפקדון פסול לעדות, מ"מ יש לחלק שאי"ז דומה לסוגיין, שמה שאמר רב חסדא שהכופר בפקדון פסול לעדות מדובר בכופר בפקדון שבגלוי כגון בהמה או כלים, וטוען לא היו דברים מעולם, ולפיכך כשבאו עדים ואומרים שבשעה שהוא כפר היה הפקדון ברשותו, פסול הוא לעדות כיון שאין לו אפשרות לטוען שלא ידע שהפקדון אצלו, משא"כ בנידון זה שהכיס עם המעות היה באמתחתו, יכול לטעון ולומר שלא ידע מעולם מהכיס ומהמעות שהרי בשעת פקדון לא ראה מה היה באמתחתו, ואמתחת לקח ממנו ואמתחת החזיר לו, והרי אין דרך בני אדם לחפש באמתחת שמפקידים אצלם, ולכן יכול לתלות את הגניבה באשתו ובניו וב"ב. ומשום בני ביתו שגנבו אין פוסלים אותו עצמו, ואע"ג שדוחק הוא לתלות בבני בית איך בכך כלום. ועיי"ש שהאריך עוד בעניין זה. וע"ע בשו"ת מהר"ם לובלין (סי' פא) שכתב גם כעין סברא זו.

צבא מליעא ה

כהן קנה עלייה ואינו רוצה לשלם

בפוסקים מבואר שבמקום שהמנהג למכור במעות מי שיקרא ראשון בהתחלת התורה בבראשית, אם קנה אותו ישראל מוחל הכהן על כבודו ויוצא מבה"כ.

במגן אברהם (סי' קלה סק"ז) כתב, שאם אירע שהכהן לא רצה לצאת מבה"כ מותר לכפותו ע"י השלטון לצאת מבה"כ כדי שלא יתבטל המנהג וכבוד התורה, ואפילו לא יצא יקרא הישראל. אולם כתב שמשלשון **המהרי"ק** לא משמע כן שא"כ אין לכפותו ע"י השלטון.

והנה **בשו"ת פני מבין** (סי' לד) כתב, שאם קנה הכהן עליה ראשונה ואינו רוצה לשלם, בטענתו ששייך לו עביד איניש דינא לנפשיה, ואינו צריך לשלם כיון שבאמת הוא שלו, אבל זה דווקא כשאין שם כהן אחר.

ובשו"ת בית שערים (או"ח סי' מו) כתב, שבמקום שמוכרים המצות וזהו הכנסת הקהל, ויש שם רק כהן אחד ואינו רוצה להכניס ולקנות עליה כיון שמחויבים לקרותו ראשון בכל אופן אף אם לא יקנה עליה, אין לעשות תקנה שלא לקרותו לעלות לתורה, והמג"א שהתיר הוא רק פעם בשנה אבל לעשות כן בתמידות אסור מפני שצריך לקיים מצות 'וקדשתו', וודאי אין טעם וריח תורה בתקנה זו, ועיי"ש עוד טעמים שכתב בזה, לכן לפי דעתי לא תקום ולא תהיה תקנה זו רק יקראו כהן ראשון. ומ"מ הכהנים לא יתקוטטו בעבור זה כי הם מזרעו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום.

בסיום דבריו הוסיף, מ"מ אם אינו רוצה לשלם מה שהעריכו עליו הקהל, יכולים לקנסו שלא יעלה ראשון לתורה עד אשר יכנס בתקנת הקהל וישלם מה שהעריכו עליו.

קטן ששכח להתפלל או שכח יעלה ויבוא

בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קסט) כתב להסתפק אם חכמים חייבו לחנך קטן רק בקיום עיקר המצוה, או חייבוהו גם בתשלומים, כגון קטן שנרדם בערב ולא התפלל ערבית, אם צריכים לחנכו להתפלל מחר בבוקר שתיים, אחד לשחרית ואחד לתשלומין של ערבית. וכן קטן שלא התפלל בליל שבת ולא שמע קידוש, אם יש לחנכו לומר בבוקר את הקידוש של לילה.

בתשובתו כתב להוכיח מדברי התוס' (חגיגה ב. ד"ה איזהו) שחכמים תיקנו מצות חינוך גם לתשלומי מצוה, אך כתב לפקפק בראיה זו, ולמעשה נקט שאין חובת חינוך לקטן להשלים תפילה שהחסיר, ויסוד דבריו ממה שאמרו בסוגיין, שבעת היסת דר"נ תקנתא היא, ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. ואם כך גם בנידון זה יש לומר שחינוך לקטנים תקנה היא, אבל תשלומין לא שמענו שיהא חייב, משום שאין עושים תקנה לתקנה.

כיוצא בזה כתב גם בספרו **אהלך באמיתך** (פ"מ סי"ד) בנידון קטן שהגיע לחינוך ויוצא לדרך קודם פורים, ולא יהיה באפשרותו לשמוע מקרא מגילה ב"ד או בט"ו, שאין מוטל על אביו לחנכו לשמוע מקרא מגילה ב"ג או ב"ב או ב"א [כמבואר בשו"ע שכן יש לאדם גדול לעשות אם אינו יכול לשמוע מקרא מגילה בפורים עצמו] מפני שתקנתא לתקנתא לא עבדינן.

ובשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"ה סי' כא) כתב לגבי קטן שהגיע לחינוך ולא שמע הבדלה במוצאי שבת קודש, שאין חיוב מדין חינוך לחנכו שיבדיל ביום ראשון.

כפתוי

שנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי וכו'

וזהו ענין התחלת מס' ב"מ (ב.), שנים אוחזין בטלית זה אומר כולו שלי וזה אומר כולו שלי וכו'. כי הבינוני שיש לו מחצה זכיות ומחצה עונות, מצד הזכיות נעשה לו טלית ולבוש שנקרא חלוקה דרבנן, ומצד העונות נעשה לו טלית שנקרא בגדים צואין. וכל א' בין מצד הקדושה בין מצד הקליפה יש לו אחיזה בו, זה מצד הטלית של הקליפה זה מצד הקדושה, לכך יחלוקו.

(תולדות יעקב יוסף, נח)

הו"א מאי מצאתיה ראיתיה

ולכאורה קשה, מה זה היה ההוא אמינא לומר מצאתיה ראיתיה משמע, מה ענין מציאה אצל ראיה. והוא אמינא לא שייך כי אם שיש מקום כזה, ע"כ גם כאן היה ה"א לומר כן, ואנה מצא שמציאה זו ראיה. ואך נראה לומר דהנה מצינו בקרא **'מצאתי את דוד עבדי'** (תהלים פט כא) ואמרו רז"ל (מ"ר בראשית ג) היכן מצאתי אותו בסדום על שבא מרות המואביה מזרע לוט שהיה בסדום. הנה המציאה הלז אין פירוש אחזתי אותו בידי, אלא הוא לשון ראיה, שראה אותו מרחוק שעתיד לעמוד משם דוד. הרי דמצינו בקרא שלשון מציאה נאמר על הראיה לבד, ועבור זה היה ההו"א בגמרא שמציאה זו הוא ראיה.

(סידורו של שבת, ח"א השורש הרביעי ענף ב)

בראיה בעלמא קני

הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זצ"ל אמר פעם בשולחנו הטהור בסעודת רעוא דרעוין, ששמע כרוז בשמים שכל מי שהוא בדורו של המגיד מקוזניץ ולא יראה פני המגיד לא יזכה לראות פני משיח צדקנו. וכן קיים הה"ק רבי מנדלי בעצמו כפי הכרוז משמיא, ונסע לשבות שב"ק בצילא דמהמנותא קדישא בצל המגיד הקדוש, והרה"ק בעל בני יששכר היה באותו שבת ברימנוב, ושמע מפי רבי מנדלי הכרוז משמיא, ותיכף ומיד אחר צאת השבת לקח מקלו ותרמילו וכיתת רגליו ולא נח כמעט בשום מקום, והלך במסירות נפש עד שהגיע לקוזניץ ורץ מיד לבית המגיד הקדוש, ובראותו את פניו אמר המגיד בראיה בעלמא קני.

(תולדות המגיד מקוזניץ)

חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו

'לא תכחשו ולא תשקרו' וגו' (ויקרא יט יא). פירש"י אם גנבת סופך לכחש, סופך לשקר, סופך ליטבע לשקר, נראה פירושו כי הגניבה היא שאין הבעלים יודעים, אבל כיחש בפקדון שהפקיד אצלו הוא מעיז, ויותר מזה הוא משקר דהיינו משקר בהלואתו, ואחז"ל (ב"מ ג.) חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והיינו דכתיב 'ולא תשקרו איש בעמיתו' דהיינו עמיתו שעשה לו טובה וסופו לשבע לשקר, והיינו דכתיב (שם שם יב) **'וחללת את שם אלקיך'** בכאן יש חילול השם יותר כמעיז פניו בפני ב"ח.

(פנים יפות, קדשים)

(פנים יפות, קדשים)

לומדים את הדף

בשפה ברורה

תלמוד בבלי המבואר בשפה ברורה

- תבנית הגמרא מתוך תלמוד בבלי 'עוז והדר מהדורת פריעדמאן'.
- הביאור נוסח לאחר עריכתו ע"י צוות תלמידי חכמים מומחים ללשון, המעניק ללומד פשטות ובהירות שתלווה אותו לאורך כל מהלך הסוגיא בקו אחיד וברור.
- עמוד ביאור אחד בלבד מול כל עמוד גמרא.
- הקדמה מקיפה לכל מסכת.
- סיכום כולל של מהלכי הגמרא ומסקנותיה.
- בהסכמת ובהכוונת כל גדולי ישראל שליט"א.
- עימוד מאיר עינים שאין דומה לו, חד וברור באותיות משיבות נפש.
- מודפס על נייר קרם משובח תוצרת חו"ל (ללא חילול שבת ח"ו).
- כריכה איכותית מפוארת מסקאי עבה במיוחד, הנשמרת לאורך שנים רבות.
- המבצע נמשך, רוכשים כרך ומקבלים חוברות לכל המסכת במתנה!

עד כה יצאו לאור מסכת סוכה - ביצה, נדרים, נזיר - סוטה, גיטין, קידושין, בבא קמא

מוקד הזמנות:

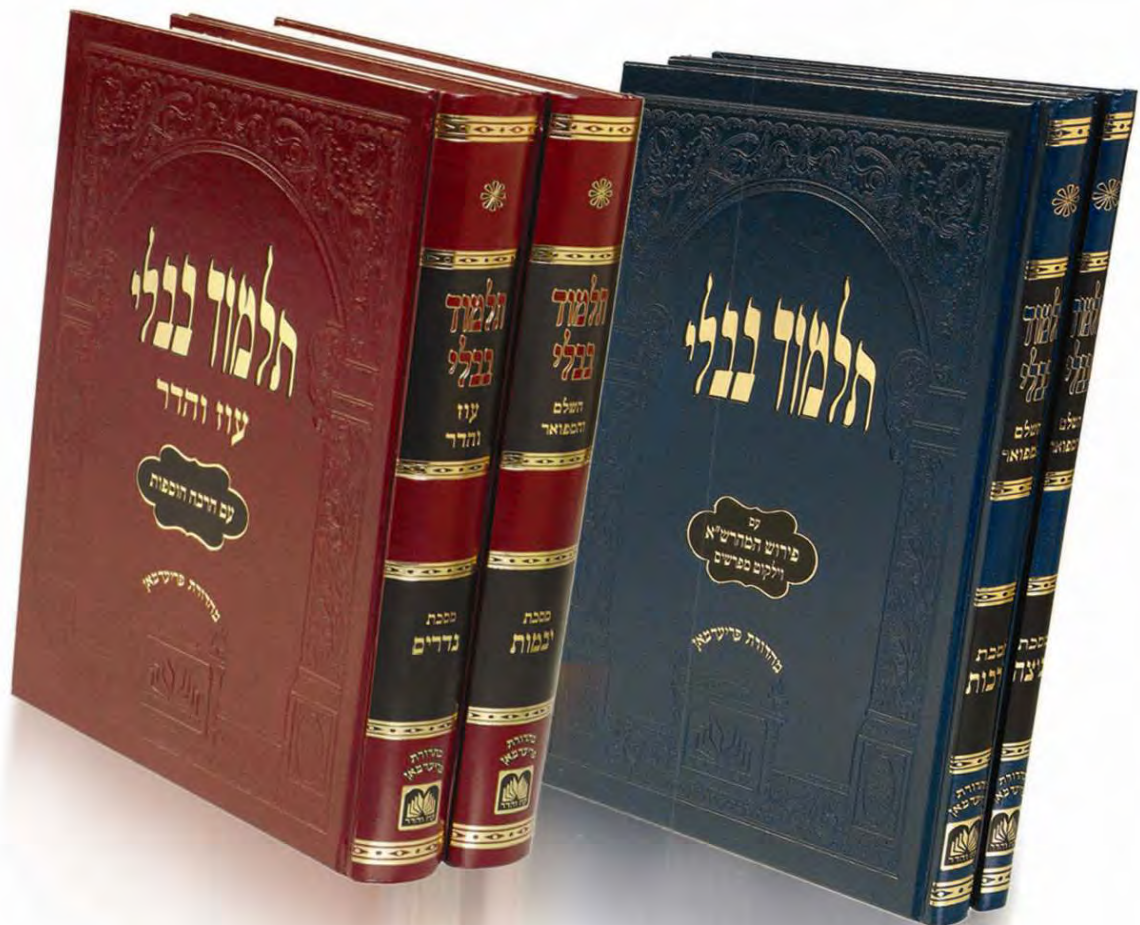
1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

יש גמרא לכל בחור

לקראת הזמן הבעל"ט
ניתן יהיה להשיג את כל המסכתות
בחנויות הספרים המובחרות

להזמנות מרוכזות לישיבות ולשיעורי דף היומי.

מו ט י 9 7 6 8 6 7 6 9 - 0 5 2

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה